

Suuren paaston ensimmäinen sunnuntai. Ortodoksisuuden sunnuntai

Aamupalveluksen evankeliumi vuoron mukaisesti.

Päivän epistola

(Hepr. 11: 24 – 26, 32 – 12: 2)

”Veljet, koska Mooses uskoi, hän aikuiseksi vartuttuaan kieltäytyi esiintymästä faraon tyttären poikana. Hän mieluummin jakoi Jumalan kansan kärsimykset kuin hankki synnistä ohimenevää nautintoa. Hän näet piti Kristuksen osaksi tulevaa häväistystä suurempana rikkautena kuin koko Egyptin aarteita, sillä hän kiinnitti katseensa tulevaan palkintoon. Mitäpä tähän enää lisäisin? Minulla loppuisi aika, jos kertoisin Gideonista, Barakista, Simsonista ja Jeftasta, Daavidista, Samuelista ja profeetoista. Uskon voimalla he kukistivat valtakuntia, pitivät yllä oikeutta ja pääsivät näkemään lupauksen täyttymisen. He tukkivat leijonien kidat, sammuttivat roihuavan tulen ja välttivät miekaniskut. He olivat heikkoja, mutta he voimistuivat, heistä tuli väkeviä sotureita, he työnsivät takaisin vihollisen joukot. Jotkut naiset saivat kuolleet omaisensa elävinä takaisin. Monet kidutettiin hengiltä. He olivat torjuneet heille tarjotun vapautuksen, koska halusivat parempaan ylönousemukseen. Toiset saivat osakseen pilkkaa ja ruoskaniskuja, jopa kahleet ja vankeuden. Heitä kivitettiin kuoliaaksi, heitä sahattiin kahtia ja surmattiin miekalla lyöden. He joutuivat kuljeksimaan lampaan- ja vuohennahat vaatteinaan, he kärsivät puutetta, heitä ahdistettiin ja piestiin. He olivat liian hyviä tähän maailmaan, ja niin heidän oli harhailtava autiomaassa ja vuorilla ja asuttava luolissa ja maakuopissa. Kaikista näistä on heidän uskonsa perusteella annettu kirjoituksissa hyvä todistus, mutta sitä, mikä on luvattu, he eivät vielä saaneet. Jumalalla oli näet meitä varten varattuna vielä parempaa, eivätkä he siksi voineet päästä täydellisyyteen ilman meitä. Kun siis ympärillämme on todistajia kokonainen pilvi, pankkaamme pois kaikki mikä painaa ja synti, joka niin helposti kietoutuu meihin. Juoskaamme sinnikkäästi loppuun se kilpailu, joka on edessämme, katse suunnattuna Jeesukseen, uskomme perustajaan ja täydelliseksi tekijään. Edessään olleen ilon tähden hän häpeästä välittämättä kesti ristillä kärsimykset, ja nyt hän istuu Jumalan valtaistuimen oikealla puolella.”

Tekstimme alussa kirjoittaja viittaa Mooseksen elämään Egyptissä (vrt. 2. Moos. 2: 10 – 15). Hän ylistää Moosesta tavalla, joka ei vastaa toisen Mooseksen kirjan kuvausta. ”Hän näet piti Kristuksen osaksi tulevaa häväistystä suurempana rikkautena” on jo kirjoittajan kristologinen tulkinta, miten Mooses teki valinnan osallistua kansansa kärsimyksiin.

Heprealaiskirjeen kirjoittaja luettelee luvun 11 alusta alkaen erilaisia uskon esikuvia Vanhasta testamentista. Monia heistä hän mainitsee nimeltä. Tämän päivän tekstissä mainitaan Gideon, Barak, Simson, Jefta, Daavid ja Samuel. Kaikkia Vanhan testamentin esikuvia ei mainita nimeltä, vaikka kirjoittaja viittaakin heihin. Joitakin vihjeitä löytyy. ”He tukkivat leijonein kidat” tarkoittaa todennäköisesti Danielia (Dan. 6. luku). ”Sammuttivat roihuavan tulen” näyttää viittaavan kolmeen mieheen tulisessa pätsissä (vr. Dan. 3. luku). ”Jotkut naiset saivat kuolleet omaisensa elävinä takaisin” sopii profeetta Eliaan kuolleista herättämään lesken poikaan (1. Kun. 17: 17 – 24) ja profeetta Elisan herättämään sunemilaisen naisen poikaan (2. Kun. 4: 25 – 37).

Teksti mainitsee myös kidutetut, pilkatut, ruoskitut, kivitetyt, kahtia sahatut ja miekalla surmatut, ahdistetut, piestyt, ne, jotka asuivat luolissa ja maakuopissa. He voivat olla makkabealaiskapinan jälkeen vainottuja israelilaisia (1. Makkabialaiskirja 1: 60 – 63, 2. Makk. 7: 1 – 42). Kahtia sahattu voisi olla myös profeetta Jesaja jonka juutalaisen perinteen mukaan kuningas Manasse sahautti kahtia.

”Jumalalla oli näet meitä varten varattuna vielä parempaa, eivätkä he siksi voineet päästä täydellisyyteen ilman meitä.” Tämä lupaus täyttyi, kun Kristus oli suorittanut pelastavan työnsä loppuun asti. Pelastus avaa meille mahdollisuuden päästä taivasten valtakuntaan.

”Kun siis ympärillämme on todistajia kokonainen pilvi” sisältää lainauksen kreikkalaisesta antiikin kirjallisuudesta. Pilvi tarkoittaa joukkoa. Kirjoittaja todennäköisesti viittaa tässä luvussa 11 esitettyihin ihmisiin. Kirkko ymmärtää todistajiksi myös Kirkon pyhät. ”Juoskaamme sinnikkäästi loppuun se kilpailu” viittaa urheilukilpailuun. Jokainen maaliin päässyt on voittaja. Tällaisia kuvauksia Uudessa testamentissa on useita. Esimerkiksi kirjoittaja nostaa Jeesuksen, joka ”kesti ristillä kärsimykset, ja nyt istuu Jumalan valtaistuimen oikealla puolella.” Hän on äärimmäinen esimerkki uskosta Jumalaan ja malli heille, jotka seuraavat Häntä. Hän tekee meidän uskomme täydelliseksi.

Päivän evankeliumi

(Joh. 1: 43 – 51)

”Siihen aikaan, ollessaan lähdössä Galileaan, Jeesus tapasi Filippuksen ja sanoi hänelle: ”Seuraa minua.” Filippus oli kotoisin Betsaidasta, samasta kaupungista kuin Andreas ja Pietari. Filippus tapasi Natanaelin ja sanoi hänelle: ”Me olemme löytäneet sen, josta Mooseksen laki ja profeettojen kirjat todistavat! Hän on Jeesus, Joosefin poika Nasaretista.” ”Nasaretistako?” Natanael kysyi.

”Voiko Nasaretista tulla mitään hyvää?” ”Tule, niin näet”, sanoi Filippus. Kun Jeesus näki Natanaelin tulevan, hän sanoi: ”Siinä on oikea israelilainen, mies vailla vilppiä!” ”Mistä sinä minut tunnet?” kysyi Natanael. Jeesus vastasi hänelle: ”Jo ennen kuin Filippus kutsui sinua, näin sinut viikunapuun alla.” Natanael sanoi: ”Rabbi, sinä olet Jumalan Poika, sinä olet Israelin kuningas!” Jeesus sanoi hänelle: ”Uskotko jo sen perusteella, että sanoin nähneeni sinut viikunapuun alla? Paljon suurempaakin saat vielä nähdä.” Ja hän jatkoi: ”Totisesti, totisesti: te saatte nähdä taivaan avoinna, ja te näette Jumalan enkelien kulkevan ylös ja alas siinä, missä Ihmisen Poika on.”

Jeesus kohtaa Filippuksen ollessaan lähdössä Galileaan. Teksti ei määrittele, missä tämä kohtaaminen tapahtui. Nyt käsillä olevan kertomuksen jälkeen Jeesuksen kerrotaan toimivan Galileassa. Mahdollisesti Jeesus kutsuu Filippuksen ja he menevät yhdessä Galileaan. Tai Filippuksen kutsu tapahtui vasta Galileassa. Galileaan viittaa myös maininta Betsaidan kaupungista, joka sijaitsi Galileassa Gennesaretin järven koillisrannalla.

Vaikka evankeliumin teksti ei sitä sano, niin Filippus otti heti vastaan kutsun. Miksi? Vastaus voi löytyä tekstistämme. Ensiksikin Filippus sanoi: ”Me olemme löytäneet...”. Tämä edellyttää etsimistä tai odottamista. Jokin odotettu asia toteutui. ”Josta Mooseksen laki ja profeettojen kirjat todistavat! Hän on Jeesus, Joosefin poika Nasaretista.” Filippus (apostoli Johannes) toteaa, että Vanha testamentti ennusti Jeesuksesta. Evankelista myös mainitsee, että Filippus oli kotoisin Betsaidasta, Andreaksen ja Pietarin kotikaupungista. Vaikka tässä käytetään nimitystä kaupunki, nykyajan mittapuun mukaan kyseessä oli kylä. On mahdollista, että Filippus oli kuullut Jeesuksesta Pietarilta ja Andreakselta.

Filippus kutsui mukaan Natanaelin. Hän sanoo Natanaelille, että ”olemme löytäneet sen, josta Mooseksen laki ja profeettojen kirjat todistavat”. Tämä viittaa siis meidän Vanhaan testamenttiimme. Natanael nähtävästi tunsikin kirjoitukset. Filippuksen mukaan Jeesus Nasaretilainen on luvattu Messias.

”Voiko Nasaretista tulla mitään hyvää?” on mahdollisesti oman aikansa sanonta. Se voi viitata myös tuon kylän pienuuteen Jeesuksen aikana. Nasaret sijaitsee noin 25 km länteen Gennesaretin järvestä. Tämän päivän Nasaret on kasvanut jo kaupungiksi. Lisäksi Filippus kirjoitusten mukaan tiesi, että Messiaan piti tulla Betlehemistä. Natanaelilla ei ole etukäteen myönteistä käsitystä Jeesuksesta.

Filippus kutsuu Natanaelia sanoilla: ”Tule, niin näet.” Natanael teki näin. Tämä tekeminen muutti hänen elämänsä. Jeesuksen ensimmäiset sanat kannattaa tutkia tarkemmin: ”Siinä on oikea israelilainen, mies vailla vilppiä.” Sana oikea viittaa siihen, että hän toimii oikein tullen etsimään Messiasta. Myöhemmistä eri evankeliumien teksteistä näemme, että monilla israelilaisilla oli kielteinen suhtautuminen Jeesukseen. Sana israelilainen voidaan linkittää patriarkka Jaakobiin, jonka lisänimi oli ”Israel”, joka suomennettuna tarkoittaa ”Jumala taistelee” tai ”Jumala saa voiton” tai ”se, joka näkee Jumalan”. Tämän lisänimen Jaakob sai painittuaan Jumalan kanssa (1. Moos. 32: 28-30). Vailla vilppiä voi myös viitata patriarkka Jaakobiin, sillä hän sai vilpin avulla isältään Iisakilta esikoissiunauksen. ”Oikea israelilainen, mies vailla vilppiä” sisältää erittäin positiivisen arvion Natanaelistista.

Kertomus siitä, että Jeesus näki Natanaelin viikunapuun alla jo ennen kuin Filippus kutsui tätä jää vaille selitystä. Voi olla, että se liittyy myöhempään rabbien tapaan tutkia lakia viikunapuun alla. Tai se oli se paikka, jossa Filippus ja Natanael kohtasivat. Varhaisessa kirkossa ymmärrettiin, että viikunapuun alla oleminen merkitsi (juutalaisen) lain alla olemista. Natanael koettaa päästä pois lain syvyydestä. Tähän tilanteeseen tulee Jeesus ja auttaa Natanaelia. Joskus on mietitty, että evankeliumin kirjoittaja olisi tässä käyttänyt nimiä kuvatakseen Jeesuksen toimintaa. Jeesus meni Galileaan, joka sijaitsee hautavajoaman pohjalla. Sana galilea voi tarkoittaa ”rullaamista”. Menemällä Galileaan Jeesus laskeutui alas, tuli ihmisten luo. Hän valitsee ne, jotka uskovat Häneen. Evankeliumin kirjoittaja kertoo näin sen, että Natanael rupeaa ymmärtämään, kuka Jeesus on.

”Rabbi, sinä olet Jumalan Poika, sinä olet Israelin kuningas!” Tätä sanontaa ei voi pitää täysin varmana ”uskontunnustuksena”. Natanael todennäköisesti pitää Jeesusta Messiaana, mutta ei vielä ymmärrä, mikä Hänen tehtävänsä on. Sanontaa ”Jumalan Poika” voitiin käyttää myös maallisista kuninkaista Vanhassa testamentissa. Myös Natanael nimittää Jeesusta ”Israelin kuninkaaksi”. Kun muistamme, että sana rabbi voidaan liittää sanaan herra, niin sanonta ilmaisee kuitenkin voimakkaan tunnustautumisen Jeesuksen yhteyteen.

Filippus kutsui Natanaelin sanoilla: ”Tule, niin näet”. Jeesus toteaa Natanaelille: ”Paljon suurempaakin saat vielä nähdä.” Tämänkin sanonnan kohdalla emme tiedä, mitä kaikkea se sisältää. Ensimmäinen asia on Jeesuksen tunnusteko Galilean Kaanan häissä, missä vesi muuttui viiniksi. Varmasti Natanael kuuli ja koki Jeesuksen opetuksen, hän myös oli näkevä ylösnousseen Herran. Teksti ei kuitenkaan ole tarkoitettu vain Natanaelille, vaan myös meille. Kuulemalla (lukemalla) Johanneksen evankeliumin mekin saamme nähdä suuria asioita.

”Totisesti, totisesti”: nämä sanat kertovat, että nyt seuraa jotain tärkeää. Hebreaksi se olisi amen, amen. Kyseessä on vahvistussanonta, jolla ilmaistaan, että jokin asia pitää paikkansa. Todennäköisesti näitä sanoja ei sanottu Natanaelille, vaan ne on osoitettu opetuslapsille jonkin toisen asian yhteydessä. Kyseessä on tähän kertomukseen tehty lisäys.

Ihmisen Poika on termi, jonka alkuperä on Danielin kirjassa (7: 13 - 14): ”Yhä minä katselin yöllisiä näkyjä ja näin, miten taivaan pilvien keskellä tuli eräs, näöltään kuin ihminen (tarkka käänös: kuin ihmisen poika). Hän saapui Ikiaikaisen luo. Hänet saatettiin Ikiaikaisen eteen, ja hänelle annettiin valta, kunnia ja kuninkuus, kaikkien kansojen, kansakuntien ja kielten tuli palvella häntä. Hänen valtansa on ikuinen valta, joka ei katoa, eikä hänen kuninkuutensa koskaan häviä.” Tässä esitetään Vanhan testamentin Messias. Ikiaikainen on Jumala Isä ja Ihmisen Poika tarkoittaa Jumalan ainoaa poikaa, Jeesusta Kristusta. Johannes siis esittää tässä kristillisen opin Kristuksesta.

”Enkelien kulkevan ylös ja alas” on myös arvoituksellinen. Sillä voidaan viitata siihen, että Ihmisen Poika on enkeleiden Herra. Se voi myös viitata Jaakobin näkemään uneen (1. Moos. 28: 12). Siinä voidaan nähdä Jeesuksen tehtävä olla välittäjänä taivaan ja maan välillä.

Nimeä Natanael me emme löydä opetuslasten luettelosta. Todennäköisesti kyse on Bartolomeoksesta.

Seuraavat käsiteltävät Uuden testamentin lukukappaleet ovat suuren paaston toisen viikon lauantain tekstit.